

УДК 342.9

Предраг Милович,

почесний консул України в Чорногорії

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ МІЖНАРОДНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ РЕСПУБЛІКИ ЧОРНОГОРІЯ

У статті досліджуються адміністративно-правові засади міжнародної економічної інтеграції Республіки Чорногорія.

Ключові слова: міжнародна економічна інтеграція, зовнішньоекономічна діяльність, угода про асоціацію, економічні реформи, іноземні інвестиції, зовнішня торгівля.

Інтеграція Республіки Чорногорія до Європейського Союзу та інших міжнародних організацій спричиняє актуальність дослідження адміністративно-правових проблем міжнародної економічної інтеграції цієї держави. Метою даної статті є дослідження адміністративно-правових засад міжнародної економічної інтеграції Республіки Чорногорія.

Конституція Республіки Чорногорія [1] містить ряд положень, які є основою для реалізації її зовнішньої політики в цілому та міжнародної економічної інтеграції зокрема.

Основи відносин з іншими державами та міжнародними організаціями визначаються у ст. 15 Конституції Республіки Чорногорія, відповідно до якої Чорногорія співпрацює і розвиває дружні відносини з іншими державами, регіональними та міжнародними організаціями на основі принципів і норм міжнародного права. Чорногорія може приєднуватися до міжнародних організацій. Рішення про порядок вступу до Європейського Союзу приймає Парламент. Чорногорія не вступає в союзи з іншими державами, в яких вона втрачає свою незалежність і повну міжнародну правосуб'єктність.

До повноважень Парламенту Чорногорії у сфері міжнародної політики належать: прийняття Конституції, законів, інших нормативно-правових актів; прийняття національної стратегії безпеки та оборонної стратегії; затвердження Плану розвитку Чорногорії; затвердження міжнародних договорів; здійснення інших повноважень, передбачених Конституцією

цією або законом (ст. 82 Конституції Чорногорії).

Президент Чорногорії у сфері зовнішніх відносин представляє Чорногорію в країні і за кордоном; призначає і відкликає послів та глав інших дипломатичних місій Чорногорії за кордоном за пропозицією уряду і після отримання висновку парламентського комітету, відповідального за міжнародні відносини; приймає вірчі грамоти та інші офіційні документи від іноземних дипломатів; виконує інші повноваження, передбачені Конституцією або законом (ст. 95 Конституції Чорногорії).

Уряд Чорногорії у сфері зовнішніх відносин здійснює управління внутрішньою і зовнішньою політикою Чорногорії; підписує міжнародні договори; розробляє стратегію національної безпеки і стратегію оборони; приймає рішення про визнання держав і встановлення дипломатичних і консульських відносин з іншими державами; пропонує кандидатури послів і керівників дипломатичних представництв Чорногорії за кордоном; виконує інші повноваження, передбачені Конституцією або законом (ст. 100 Конституції Чорногорії).

Відповідно до ст. 9 Конституції Чорногорії ратифіковані та опубліковані міжнародні договори і загальноприйняті норми міжнародного права є невід'ємною частиною внутрішнього правопорядку, мають верховенство над національним законодавством і повинні застосовуватися безпосередньо, коли вони регулюють відносини інакше, ніж національне

законодавство. Закон повинен відповідати Конституції і міжнародним договорам (ст. 145 Конституції Чорногорії).

У Чорногорії гарантуються свобода пересування і вибору місця проживання. Свобода пересування, проживання та виїзду з Чорногорії може бути обмежена, якщо це необхідно для проведення кримінального процесу, профілактики інфекційних захворювань або для забезпечення безпеки держави. Пересування та проживання іноземних громадян регламентується законом (ст. 39 Конституції Чорногорії).

Іноземні громадяни можуть бути суб'єктами майнових прав відповідно до закону (ст. 61 Конституції Чорногорії).

Основи зовнішньої політики Республіки Чорногорія, в тому числі у сфері міжнародної економічної інтеграції, полягають у наступному [2]. Після референдуму про незалежність, що відбувся 21 травня 2006 р., Парламент Республіки Чорногорія 3 червня 2006 р. прийняв Декларацію незалежності. Уряд Республіки Чорногорія отримав повноваження визначати і проводити зовнішню політику Чорногорії як суб'єкта міжнародного права і суверенної держави. Реалізація цього конституційного обов'язку уряду була покладена на Міністерство закордонних справ та європейської інтеграції, яке отримало завдання визначати зовнішньополітичні пріоритети та заходи, необхідні для їх реалізації. Ці повноваження здійснюються у тісній співпраці з іншими органами державного управління, Президентом, Спікером парламенту та іншими посадовими особами.

З точки зору географічного положення та чисельності населення Чорногорія є однією з найменших європейських держав. Чорногорія є стабільною, демократичною і багатонаціональною країною, яка поділяє спільні цінності з країнами зі свого близького оточення, а також усього європейського континенту і демократичного світу. Чорногорія знаходиться на перехресті Сходу і Заходу, має балканських і середземноморських сусідів, і належить до одного з регіонів, що найбільш динамічно розвиваються.

Уряд визначає наступні пріоритети зовнішньої політики Чорногорії:

1) інтеграція до Європейського Союзу і НАТО;

2) удосконалення та підтримання добросусідських відносин на рівні регіонального співробітництва;

3) розвиток двостороннього та багатостороннього співробітництва.

Стратегічні цілі інтеграції Чорногорії — членство в ЄС і НАТО — не можуть бути реалізовані без активної ролі Чорногорії в регіональному співробітництві. На регіональному рівні Чорногорія співпрацює з Албанією, Боснією і Герцеговиною, Італією, Сербією та Хорватією, Македонією, Словенією, а також із сусідами колишньої Югославії — Австрією, Угорщиною, Румунією, Болгарією та Грецією. Метою такої співпраці є розвиток стабільних відносин і зв'язків на основі взаємної поваги і безперервного розвитку політичної, економічної, культурної, наукової співпраці, а також забезпечення ефективних інфраструктурних зв'язків. Чорногорія не тільки знаходиться в одному географічному просторі з цими країнами, але також має спільні зовнішньополітичні цілі. У цьому контексті прогрес будь-якої країни в регіоні є стимулом для розвитку Чорногорії.

У новому конституційному статусі, як демократична і відкрита держава, Чорногорія розвиває політичні, економічні та інші відносини з провідними країнами світу. Чорногорія встановила дипломатичні відносини з 166 країнами світу. Особливо важливо розвивати економічні відносини і співробітництво в рамках економічного виміру дипломатії, зміцнення міжнародних економічних зв'язків.

Чорногорія має членство і здійснює діяльність у міжнародних організаціях, особливо в тих, які засновані на консенсусі, де малі країни можуть сформулювати свої інтереси і потреби, зокрема щоб підтвердити свою державну ідентичність. Через діяльність у міжнародних організаціях Чорногорія захищає свої інтереси, бере участь у визначенні глобальних політичних тенденцій і разом з країнами регіону та за його межами прагне розвивати співробітництво та спільну позицію на міжнародних форумах. Чорногорія співпрацює з іншими державами в рамках ООН, Ради Європи, ОБСЄ.

Членство Чорногорії в СОТ, яка є інституційною основою для багатостороннього торговельного співробітництва, забезпечило рівноправну участь країни в сучасних міжнародних економічних відносинах і забезпечує підтримку вітчизняних економічних реформ. Будучи кроком у процесі вступу до Європейського Союзу, членство в СОТ є важливим як для країн, що розвиваються, так і для країн з перехідною економікою.

Коротко зупинимося на характеристичні адміністративно-правових аспектів інтеграції Чорногорії до Європейського Союзу [3].

У результаті референдуму, що відбувся 21 травня 2006 року, Чорногорія отримала незалежність. У червні 2006 р. Європейська Рада підтвердила європейську перспективу країни, визнавши її незалежність. У тому ж році, у вересні був розпочатий політичний діалог між Урядом Чорногорії та інститутами ЄС. 22 січня 2007 р. Рада ЄС прийняла рішення про започаткування нового європейського партнерства з Чорногорією. Після цього уряд Чорногорії у травні 2007 р. ухвалив План дій щодо реалізації рекомендацій Європейського партнерства.

Чорногорія та ЄС підписали Угоду про стабілізацію та асоціацію 15 жовтня 2007 р., яка набула чинності 1 травня 2010 р., після ратифікації країнами — членами ЄС. Угода була ратифікована парламентом Чорногорії 13 листопада 2007 р. В той самий час реалізується Тимчасова угода про торгівлю і пов'язані з торгівлею питання, яка вступила в силу з 1 січня 2008 р.

Чорногорія подала заявку на вступ до ЄС 15 грудня 2008 р. Відповідно до ст. 49 Угоди про ЄС, 23 квітня 2009 р. всі держави-члени звернулися до Європейської комісії підготувати висновки щодо зазначеної заявки.

З 2007 р. Європейська комісія регулярно готувала звіти про стан інтеграції Чорногорії до ЄС. Останній звіт був опублікований 10 жовтня 2012 р. В ньому йдеться про те, що країна досягла прогресу у створенні функціональної ринкової економіки, поліпшенні здатності щодо прийняття зобов'язань, що впли-

вають із членства в ЄС і виконує політичні критерії щодо вступу до ЄС.

Згадана вище Угода про стабілізацію та асоціацію між Європейськими співтовариствами та їх державами-членами, з одного боку, і Республікою Чорногорія, з іншого боку [4], має велике значення не лише як договірно-правова основа інтеграції Чорногорії до ЄС, а й як документ, який визначає правові засади міжнародної економічної інтеграції Чорногорії на принципах СОТ у цілому.

Угода про асоціацію містить положення про загальні принципи взаємовідносин ЄС та Чорногорії та основи їхнього політичного діалогу, про регіональне співробітництво, вільне переміщення товарів, робочої сили, послуг та капіталу, зближення законодавства та правових процедур, про справедливість, свободу і безпеку у взаємовідносинах, співробітництво у різних сферах економіки, науки, освіти, фінансове співробітництво, а також інституційні та заключні положення.

Ще одним важливим програмним документом, який визначає пріоритети міжнародної економічної інтеграції Чорногорії, є Програма економічних реформ Чорногорії на 2015—2017 роки [5]. Перша частина цієї Програми стосується макроекономічних реформ, форми публічних фінансів, структурних реформ. Друга частина Програми містить положення про секторальні структурні реформи, спрямовані на підвищення конкурентоздатності та економічне зростання країни. Значна увага у цій Програмі приділена міжнародній економічній інтеграції Чорногорії, зокрема розвитку інвестиційного та торгового співробітництва з іншими країнами.

Органами державного регулювання у сфері міжнародної економічної інтеграції в Чорногорії, крім Парламенту, Президента та Уряду, є Міністерство закордонних справ та європейської інтеграції, Міністерство економіки, Міністерство фінансів, Міністерство сталого розвитку та туризму, Чорногорське Агентство інвестиційного розвитку та інші центральні органи виконавчої влади в межах своєї компетенції.

У системі вищезазначених державних органів особливе місце посідає Чорногор-

ське Агентство інвестиційного розвитку. Дане Агентство є національним інвестиційним агентством, створеним Урядом Чорногорії у 2005 р. для залучення іноземних інвестицій та сприяння економічному розвитку країни. Місією Агентства є встановлення партнерства з іноземними та вітчизняними інвесторами, державним та приватним секторами, міжнародними організаціями та приватними особами з метою підвищення можливостей для бізнесу та іноземних інвестицій в Чорногорії. Агентство сприяє комерційним підприємствам, що становлять особливий інтерес для іноземних інвесторів і пропонує відповідні проекти на міжнародному ринку, сприяє зростанню конкурентоздатності Чорногорії у сфері залучення інвестицій з-за кордону.

Основними функціями Агентства є: налагодження ділового співробітництва та надання відповідних start-up послуг; надання інформації про місцеве інвестування та його інституційні можливості; консалтинг з питань національного законодавства; допомога в отриманні дозволів і ліцензій на національному та місцевому рівнях; розробка інвестиційних стратегій для конкретних країн і секторів економіки; розробка пропозицій щодо співпраці з вітчизняними компаніями-постачальниками та іншими місцевими партнерами; ведення бази даних інвестицій; виявлення потенційних проблем у діловому співробітництві в Чорногорії та інформування місцевих посадових осіб щодо необхідності усунення відповідних перешкод у веденні

бізнесу; сприяння створенню спільних підприємств шляхом встановлення контактів між місцевими компаніями та іноземними інвесторами [6].

Основними національними нормативно-правовими актами у сфері міжнародного інвестиційного та торгового співробітництва Чорногорії є Закон «Про іноземні інвестиції» [7] та Закон «Про зовнішню торгівлю» [8]. Норми, що регулюють відносини у сфері міжнародного економічного співробітництва, містяться також у ряді інших законів та підзаконних нормативно-правових актів, які складають систему зовнішньоекономічного та інвестиційного законодавства Чорногорії.

Дослідження адміністративно-правових засад міжнародної економічної інтеграції Чорногорії дає можливість зробити висновок про те, що пріоритети такої інтеграції та зовнішньої політики Чорногорії в цілому є довгостроковими. Водночас, вони відображають реальні можливості Чорногорії як незалежної держави та її потребу знайти своє стратегічне місце на міжнародній арені. В країні створені відповідні адміністративно-правові механізми міжнародної економічної інтеграції, однак успіхи зовнішньоекономічної політики Чорногорії залежать від якості та темпів проведення внутрішніх реформ. Тому реалізація зовнішньополітичних та зовнішньоекономічних пріоритетів є не тільки завданням для уряду та інших державних установ, а й для суспільства загалом.

ПРИМІТКИ

1. Конституція Республіки Чорногорія [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.skupstina.me/images/documents/constitution-of-montenegro.pdf>.
2. Офіційний сайт Міністерства закордонних справ та європейської інтеграції Чорногорії [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.mvpei.gov.me/en/ministry/Foreign-Policy>.
3. Офіційний сайт Парламенту Чорногорії [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.skupstina.me/index.php/en/pristupanje-eu/crna-gora-i-eu>.
4. Угода про стабілізацію та асоціацію між Європейськими співтовариствами та їх державами-членами, з одного боку, і Республікою Чорногорія, з іншого боку [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://www.skupstina.me/images/documents/Stabilisation_and_association_agreement_SSA_with_Montenegro.pdf.
5. Програма економічних реформ Чорногорії на 2015—2017 роки [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.minekon.gov.me/en/organization/transformation/145814/Montenegro-Economic-Reform-Programme-2015-2017.html>.
6. Офіційний сайт Чорногорського Агентства інвестиційного розвитку [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://mira.co.me/about#>.

7. Foreign investment law [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://mipa.co.me/dcs/THE_FOREIGN_INVESTMENT_LAW.pdf.

8. Foreign trade law [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://mipa.co.me/dcs/FOREIGN%20TRADE%20LAW.pdf>.

Милович Предраг. Административно-правовые основы международной экономической интеграции Республики Черногория.

В статье исследуются административно-правовые основы международной экономической интеграции Республики Черногория.

Ключевые слова: международная экономическая интеграция, внешнеэкономическая деятельность, соглашение об ассоциации, экономические реформы, иностранные инвестиции, внешняя торговля.

Mylovych Predrag. Administrative and legal basis of international economic integration of the Republic of Montenegro.

The article examines the legal and administrative framework for international economic integration of the Republic of Montenegro.

Key words: international economic integration, foreign economic activity, association agreement, economic reforms, foreign investment, foreign trade.